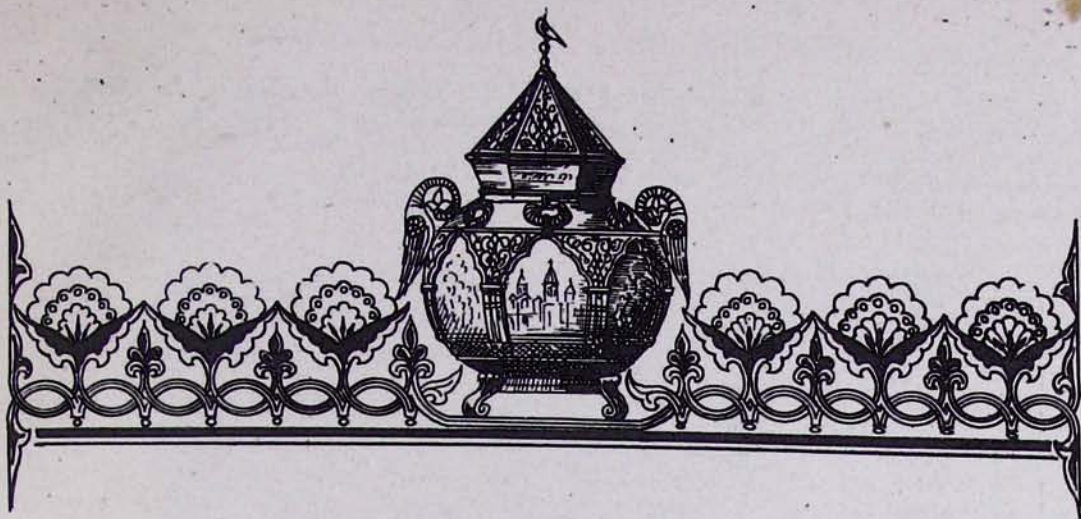

ՍԱՀԱԿ ԵՊԻՍԿՈՓՈՍ ՏԵՐ-ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՄՐՔԱԼՈՒՅՍ ՄԵՌՈՆԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

րջանկահիշատակ Ս. Տ. Գեորգ Զ. Կաթողիկոսը 1954 թվականի ապրիլի 21-ի սրբատառ կոնդակով որոշել էր 1954 թվականի սեպտեմբերի 26-ին, Վարագա Ս. Խաչի տոնին, Մայր Աթոռում կատարել Սրբալույս Մեռոնի օրհնություն, սակայն անակնկալ մահը (9 մայիսի 1954 թ.) Հայրապետի այդ իրիշտ անկատար թողեց:

Նկատի ունենալով, որ առաջիկա կաթողիկոսական ընտրությունից և Ս. Օծումից հետո տեղի է ունենալու նաև Սրբալույս Մեռոնի օրհնություն, բարվոք համարեցինք տպագրության հանձնել մեր փոքրիկ աշխատությունը՝ «Սրբալույս Մեռոնի օրհնությունը» վերնագրով, նպատակ ունենալով բավարարել հայ հավատացյալների հոգևոր հետաքրքրությունը:

Հայ բարեպաշտ և հավատացյալ ժողովրդի սրտին մոտիկ, ամենանվիրական ու համաժողովրդական, ազգային-եկեղեցական մեծաշուք ու խորհրդավոր տոնակատարություններից մեկն է հանդիսացել միշտ էլ Սրբալույս Մեռոնի օրհնությունը:

Դարեր շարունակ, Ս. Գրիգոր Լուսավորչի օրերից մինչև այսօր, Սրբալույս Մեռոնի կաթսան դրվել է նրկնավոր ճարտարապետի ցուցմամբ հիմնված Միաձնաէջ Տաճարի Ս.

Սեղանի առաջ, բեմի վրա, և Ս. Լուսավորչի հաջորդ Ամենայն Հայոց Հայրապետը իր սրբատառ կոնդակներով հրավիրել է իր հավատացյալ հոտին՝ դիմել հանուրց Հայաստանյայց Մայր Աթոռ՝ հանդիսատես և տոնակից լինելու Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու դարերով սրբազործված՝ Սրբալույս Մեռոնի մեծագույն և խորհրդավոր հանդեսի կատարմանը, որը տեղի է ունեցել միշտ էլ պատշաճ հանդիսությամբ, շքեղությամբ, հոգևոր մխիթարության սրբազան բավարարությամբ, իբր մեր նախնիքներից մեզ փվանդ մնացած անմոռանալի և համբուրելի նվիրականություն:

Նվ ամեն անգամ, Սրբալույս Մեռոնի օրհնության հոգեպարար հանդեսին ներկա լինելու բուռն ցանկությամբ, դեպի Ս. Էջմիածին՝ Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու դարավոր ու պատմական կենտրոնը փութացել է հայ հավատացյալ ժողովուրդը հեռու թի մոտիկ մեր թեմերից, համբուրելու Սրբալույս Մեռոնի կաթսան, Լուսավորչի արժանավոր հաջորդի Ս. Աջը և իր լուսման զցեղու Մայր Աթոռի զանձանակի մեջ, որպեսզի միշտ պայծառ պլպլա Լուսավորչի կանթեղը հայ հավատքի երկնակամարի վրա:

Լիահույս ենք, որ այս տարի ևս մեր հավատացյալ ժողովուրդը կգա Սրբալույս Մեռոնի

օրհնության հանդեսին, նույն ղգացմունքներով ու սրբազան խոկմունքով, կգա նաև համբուրելու հայրենի սրբազան հողը և ողջագործելու Մայր Հայրենիքում ապրող իր հարազատների հետ:

ներկա Մայր Հայրենիքը՝ իր պատմական հուշարձաններով, որպես մագնիսական ուժ, կրերեն տարաբնակ և հեռաբնակ հայ ժողովրդի ներկայացուցիչներին ու կհամախմբեն պատմական Տաճարի շուրջը՝ Հայրենիքի կա-

Սրբալույս Մեռոնի կարսան

«Մենք հավատում ենք,— ասում է հանդուցյալ Գեորգ Զ. Մեծագործ Հայրապետը Սրբալույս Մեռոնի օրհնության առթիվ գրած իր սրբատառ կոնդակում,— որ մեր նախնյաց և մեր ներկա Սրբություն Սրբոցը՝ հայ քրիստոնյա մարդու կուտ Տաճարը՝ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը՝ իր սրբություններով, և մեր

րոտն առնելու, հայրենի երկրի անցյալ և ներկա հուշարձանները տեսնելու, նորա ներկա կուսուրական վերելքով հիանալու, նորա անտեսական խոշոր հառաչխաղացմամբ ոգեվորվելու և իր կրոնական ծարավը հագեցնելու համբուրելով իր սրբությունները ու իր սրտին մոտիկ Սրբալույս Մեռոնի օրհնու-

թյունը տեսնելով՝ ոգեշնչվելու և՛ արձագանքելով իր նախնյաց սրտառու զգացմունքին՝ ձայնելու. «Յկայք շինեսցուք սուրբ ղխորանն լուսոյ»:

1926 թվականից ի վեր Մայր Աթոռում չի կատարվել Սրբալույս Մեռոնի օրհնություն: Նորին Ս. Օծություն Տ. Տ. Գեորգ Զ. հանդուցյալ Հայրապետը իր դահակալության առաջին իսկ օրերից մտադրել էր կատարել այդ հոգևոր միաթաղության և շնորհաբաշխության խորհուրդը, բայց միջազգային աննպաստ պայմանները խանգարում էին Վհափառի այդ ցանկության կատարումը:

«Մեռոն» բառը հունարեն ծագում ունի (հունական ձևն է $\mu\epsilon\tau\omega\gamma$ կամ $\mu\epsilon\tau\omega\varsigma$) և նշանակում է բուսից հոսող հեղուկ՝ հյութ, և գործածվում է առհասարակ ձիթապտղի հյութի կամ յուղի այն տեսակի համար, որը ղանգված է անուշահոտ համեմունքներով:

Կրոնների պատմությունից հայտնի է, որ ձիթենու յուղի՝ ձիթի իբրև օծանելիք գործածությունն ու օրհնությունը ժողովուրդների հոգևոր կյանքում և կրոնական ըմբռնումների մեջ, շատ հին սովորություններից մեկն է: Հատկապես հրեա ժողովրդի մոտ, Հին Կտակարանում, շատ մեծ տեղ էր հատկացված

թենու յուղով: «Խօսեցաւ Տէր ընդ Մովսիսի և ասէ. եւ դո՛ւ, առ քեզ խոնկա անուշանս... և իւր ձիթենեաց հիմենեաւ միով: Եւ արասցես զայն իւր յօծումն սրբութեան, իւր եփեալ ըստ արուեստի իւզադործաց՝ իւր օծումն սրբութեան լինիցի... Եւ իւր յօծումն օծութեան սրբոյ եղիցի ձեզ յաղագս ձեր» (Ելք, Լ 22—31): Այսպես՝ օծված էին Մովսեսի վկայության հորանը իր բոլոր կահավորութեամբ, Սրբության Սեղանով և Ավագանով. «Եւ օծցես... ղխորան վկայութեանն... և սրբեսցես... և եղիցի Սրբութիւն Սրբութեանց»: Օծմամբ էր ընդունում նաև իր սուրբ կոշումը Սեղանին սպասավորող քահանան: Օծումով էին իշխանություն ստանում նաև Իսրայելի քաղաքական-կրոնական ղեկավարները՝ թագավորներն ու մարգարեները: «Եւ ա՛ռ Սամուէլ զեղջերն իւղոյ, և օծ (զԴաւիթ) ի մէջ եղբարց իւրոց, և խաղաց Հոգի Տեառն ի վերայ Դաւիթ յօրէ յայնմանէ» (Ա թագ., ԺԶ 13):

Հայ հավատացյալ ժողովրդի կրոնական զգացմունքների համար էլ Սրբալույս Մեռոնը, որպես նվիրական ու խորհրդավոր սրբություն, սերտորեն կապված է քրիստոնեական պաշտամունքի հետ: Քրիստոնեական ըմբռնումով և հասկացողությամբ ևս, ամեն մի իր

Ս. Գրիգոր Լուսավորչի Աջը

Իսրայելի ազգային-հոգևոր կյանքում յուղի օրհնության և գործածության: Արդարև, «Իւղով և խնկով և գինով զուարճանայ սիրտ» (Առակք, ԻԸ 9):

Ս. Գրքում օծման յուղը որպես նյութեղեն միջնորդ էր համարվում, որով աստվածային Հոգին և Շնորհը իջնում և ներգործում է մարդոց և իրերի վրա: Այն կարծիքը գոյություն ուներ, որ յուղի օծումով մարդիկն ու իրերը նվիրական ու սուրբ են դառնում: Այնպես որ, Հին Կտակարանում, շատ հին ժամանակներից, օծումն ուներ նվիրագործող նշանակություն, և ինչպես առարկաները, նույնպես նաև մարդիկ, որոնք նվիրված էին Եհովայի հոգևոր սպասավորության, օծվում էին ձի-

և անձ՝ ա՛յն ժամանակ է միայն սրբազան ուժ ստանում, երբ Սրբալույս Մեռոնի դրոշմը կա վրան: «Եւ դուք օծութիւն ունիք ի սրբոյն... և օծութիւնն՝ որ ընկալաք ի նմանէ, բնակեսցէ ի ձեզ» (Ա Յովհ., Բ 20, 27): Հայ քրիստոնյան խաչ է հանում երեսը, եկեղեցու, Ս. Խորանի, Ս. Ավագանի և սրբերի նկարների առաջ, որովհետև Սրբալույս Մեռոնով սրբադործված են, համբուրում է եկեղեցու պաշտոնյայի աջը՝ որովհետև օծյալ է:

Օծման համար սրբազան յուղ գործածելու սովորությունը շատ հին էր Քրիստոնեական Ընդհանուր եկեղեցու կյանքում, և որը առաջ է եկել Դրոշմի հորհրդի հաստատությունից: Առաքելական դարում, մկրտվածներին յուղով

օծում կամ դրոշմում էին, իբրև Ս. Հոգին ընդունելու և նոր, վերածնված մարդ դառնալու նշան: Առաքելական և սուրբ հայրերի թղթերում շատ վկայություններ կան հավատացյալների օծման մասին: «Սրբադասին աստուածածնելութեան կատարողական պարգև և շնորհք՝ իւղոյն աստուածայնով կատարմամբ կատարի» (Դիոնիսիոս Արիսպագացի): Սակայն Հայաստանյայց եկեղեցին Սրբազան Յուզը գործ է ածում ոչ միայն Դրոշմի, այլ նաև Ձեռնադրութեան ժամանակ: Օրթոդոքս և արևելյան եկեղեցիները (ասորի, կոպտ) բոլոր եկեղեցական պաշտոնները բաշխում են պարզ ձեռնադրութեամբ և աղոթքով: Կաթոլիկ եկեղեցին օծում է միայն քահանայապետի և եպիսկոպոսների ձեռքերը, իսկ մեր եկեղեցին՝ ձեռնադրութեան ժամանակ օծում է քահանայի ձակառի, ձեռքերը, իբրև սրբաշնորհ աստուծոյն, որ սուրբ և անմահ պատարագ է մատուցելու, ինչպես օծվում էին Հին Ուխտի քահանաները: Օծվում է նաև եպիսկոպոսը, որ հաջորդ է առաքյալների և հովվում է Քրիստոսի բանավոր հոտը, ինչպես օծվում էին Հին Կտակարանի քահանայապետները:

Հայ եկեղեցուն հատուկ է նաև հայրապետական մեծահանդես օծումը, որը տեղի է ունենում Սրբալույս Մեռոնի օծյալի գագաթի վրա կաթեցնելով, իբրև ընդհանրական Գլխի Հայ եկեղեցու:

Մեկ մոտ Սրբալույս մեռոնով օծվում են նաև եկեղեցիները, Սեղանի Վեմբարն ու Ս. Ավագանը, խաչերն ու պատկերները:

Քրիստոնեական ո՛չ մի եկեղեցու կյանքում Սրբազան Յուզը կամ Սրբալույս Մեռոնը որպես նվիրագործող ու խորհրդավոր սրբություն, նվիրականություն, այնքան մեծ արժեք, հոգևոր նշանակություն, ընդհանրացած ժողովրդայնություն չի ունեցել, որքան հայ ժողովրդի և Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցու կյանքում:

Սրբալույս Մեռոնը հայ ազգային-եկեղեցական գիտակցության և զգացմունքների համար միշտ էլ եղել է և է հայ ժողովրդի հոգևոր միասնականության և Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցու անփակտելի միության և նվիրական խորհրդանշանը, հոգևոր շաղախը: «Սրբալույս Մեռոնը հանդիսանում է նաև ամենասուրբ ու անխզելի զոդը, որով ի սփյուռս աշխարհի տարածված հայությունը կապված է իր քրիստոնեական ծագման վայրի՝ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի հետ» (Գեորգ Զ.):

Լուսավորչի օրերից մինչև այսօր հայ ժողովուրդը Սրբալույս Մեռոնի կրթայի մեջ իր ապագա կյանքի, հավերժության գաղափարն է դրել, որովհետև Սրբալույս Մեռոնը «Մինվորն է Հայ եկեղեցու միության. դա

նշանակում է, որ մենք ամենքս այդ եկեղեցու զավակներն ենք: Աշխարհի որ անկյուններում էլ լինենք, մենք միևեպես զավակներն ենք մեր Առաքելական Ս. եկեղեցու» (Գարեգին Ա. Կաթողիկոս):

Այս իսկ պատճառով, Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցու Սրբալույս Մեռոնի օրհնությունը վերապահված է հայրապետական բարձրագույն իշխանության: Շատ վաղուց, Սրբալույս Մեռոնի մեջ մարմնացող շնորհաբաշխության իրավունքը, իբրև հոգևոր կոշման բարձրագույն արտոնություն, կենտրոնացել է հանձնի հայրապետական իշխանության: Ըստ եկեղեցական օրենքի, «պարտ է արքայն զՍուրբ Միւռոնն, այսինքն զիւրն անուշահոտութեան, հայրապետին օրհնել» (Հովհան Օմեկցի):

Ահա թե ինչու մեր եկեղեցին բացառիկ շքով և հանդիսությամբ է կատարում Սրբալույս Մեռոնի օրհնությունը: Սրբալույս Մեռոնի օրհնություն հանդեսն ու ծիսական-արարողական ավանդական կարգը լրիվ ու պատշաճ շուքով կատարելու համար, պարտադիր է Հայ եկեղեցու բոլոր եպիսկոպոսների մասնակցությունը հանդեսին: Հայ հավատացյալ ժողովրդի խորունկ հավատքով, ամեն անգամ Սրբալույս Մեռոն օրհնելիս Մայր Աթոռում, Ս. Հոգին աղայնակերպ իջնում է Քի Հայաստան աշխարհի», իբրև նոր շնորհաբաշխություն: «Զում ամենիմաստ էութեանդ խոստովանիմք զամենայն պարգևս ի մեզ ծաղկեալ և աճեցեալ, որ ձեռնադրես առաքեալս, լցուցանես մարգարէս, ուսուցանես վարդապետս, բարրանցուցանես համերս և բանաս զփակեալ ականջս խլից» (Նառեկացի):

Ճշմարտության, արդարության, խաղաղության, սիրտ աստվածային Հոգին է առաջնորդել Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցուն դարերի միջով, որպես «հեղին սիւն յանապատի»:

Այդ Ս. Հոգով է ապրել հայ ժողովուրդը և այդ աստվածային Ս. Հոգու ներգործությամբ անկորուստ և անաղարտ է պահել իր ազգային-եկեղեցական ինքնուրույնությունն ու արժանապատվությունը, իր հավատքի ուղղությունն ու ճշմարտությունը, Հայրենիքի սերը, մարդասիրության վեհ գաղափարները:

Ահա թե ինչու Լուսավորչի օրերից մինչև այսօր, հայ հավատացյալ ժողովուրդը, մեծագույն հավատքով ու երկյուղածությամբ, ներկա է եղել ամեն անգամ Սրբալույս Մեռոնի օրհնության, և Մեռոնի կաթնային առաջ ծնրադիր՝ հաղորդակցել է իր արքազան նախնիքների հավատքի, հայրենասիրության, մարդասիրության հետ:

(Շարունակելի)